

In Memoriam Mevr. Dr. A.W. Edelman-Vlam (1909-1999) met een lijst van haar publicaties

J.A.J. VERVLOET

Woensdag 17 februari 1999 overleed mevrouw Dr. Edelman-Vlam, die tussen 1946 en 1974 als historisch-geografe werkzaam was bij de Stichting voor Bodemkartering (СТІВОКА) te Wageningen.

Zij werd op 6 juli 1909 te Hoorn geboren en volgde daar de Rijks-H.B.S. In 1927 begon zij aan de Universiteit van Amsterdam met de studie sociale geografie. Ze behaalde haar kandidaats op 3 oktober 1930 en haar doctoraal op 14 oktober 1932. De samenstelling van de examencommissie weerspiegelt het wetenschappelijk bereik van de geografieopleiding in die dagen: S.R. Steinmetz bekleedde de leerstoel politieke aardrijkskunde en volkenkunde, H. Brugmans de leerstoel algemene geschiedenis, H.N. ter Veen was lector in de sociale aardrijkskunde en W. van Bemmelen vervulde een lectoraat in de fysische aardrijkskunde.

Na de voltooiing van haar studie kreeg zij een baan bij de Studiedienst van de Zeearmen, Benedenrivieren en Kusten van Rijkswaterstaat. Deze Dienst was in 1930 opgericht om greep te krijgen op de historische dynamiek van het deltag gebied (Lintsen, 1998, p. 230). Zo werd door de Studiedienst aan de hand van oude kaarten een zogenaamde 'film' samengesteld waardoor inzicht werd verkregen van de veranderingen die in de zeearmen hadden plaats gegrepen. De studies van Vlam over Het Vlie, de Westerschelde, de rivieren bij IJsselmonde en de Maasmond (het Westland), zijn enkele van de producten van deze activiteiten. Ze vormden een onderdeel van het streven van Rijkswaterstaat om een inzicht te verkrijgen *in den hydrologischen toestand van het kustgebied, zooals die zich na afsluiting van het veentijdperk moet hebben ontwikkeld* (Vlam, 1944).

In hetzelfde kader mogen we het proefschrift plaatsen waarop Vlam in 1942 aan de RijksUniversiteit te Utrecht bij Prof. Dr. K Oestreich promoveerde. Het betrof een 'Historisch-mor-

fologisch onderzoek van eenige Zeeuwsche eilanden'. Dit onderzoek stond onder de dagelijkse leiding van Dr. Ir. Johan van Veen, Hoofdingenieur in de Directie Benedenrivieren, die in 1936 op het thema van de kustdynamiek zijn sporen had verdiend met een verhandeling over 'Onderzoekingen in de Hoofden (Dover en Calais sic!) in verband met de gesteldheid der Nederlandsche kust' (Van Veen, 1936).

In haar proefschrift verwierp Vlam de toen nog zeer gangbare gedachte van historici als J. ab Utrecht Dresselhuis (1836) en J. Verheije van Citters (1866) dat de oude kernen van Walcheren, Zuid-Beveland en Schouwen waren ontstaan door het geleidelijk opwassen van kleine eilandjes die later door dammen en dijken met

elkaar verenigd werden. Door systematische kartering van de zandige ruggen die binnen deze kernen waren gesitueerd, gecombineerd met een diepgaande kennis van de bedijkings- en occupatiegeschiedenis, maakte zij aannemelijk dat deze ruggen geen opwassen waren maar voormalige getijdegeulen (zie voorts: De Klerk, 1992). Al doende groeide zij geleidelijk uit tot een onderzoeker wier wetenschappelijke belangstelling zich reeds in een vroeg stadium verbreedde tot het terrein van geschiedenis, geologie, geomorfologie en bodemkunde. Zoals zij zelf eens in een brief aan de historicus T.S. Jansma schreef: *Wellicht ten overvloede moge ik U er echter opmerkzaam op maken dat ik geen historica ben. Ik studeerde sociale geografie; door de aard van mijn werk ben ik echter meer en meer fysisch en historisch georiënteerd geraakt.*

Het mag in dit licht geen verwondering wekken dat de oprichter van de Stichting voor Bodemkartering (СТІВОКА), Prof. Dr. C.H. Edelman, spoedig na de totstandkoming van dat instituut in 1945, Dr. Vlam verzocht bij de СТІВОКА in dienst te treden teneinde historische achtergrondinformatie ten behoeve van de bodemkartering aan te dragen. Hoe zij er precies toe is gekomen om uit Den Haag te vertrekken is niet geheel duidelijk. Zeker is wel dat zij affiniteit had met dit type onderzoek: *hoewel voor den echten geoloog misschien te jong, is het bovenste laagje van een dikte van enkele meters voor velen toch van meer beteekenis dan den diepen ondergrond. Er moeten wegen en dijken getraceerd worden, streekplannen en stadsuitbreidingen moeten worden opgezet, de land- en tuinbouwcultuur eischt zelfs een zeer grondige kennis van dit allerjongste holoceen en voor den wetenschappelijk aangelegde is het ook een behoefte den opbouw en het ontstaan der bovenste lagen van het interessant alluviaal gedeelte van ons land, waar men op zoovele wandelingen of fietstochten mee in aanraking komt, te leeren kennen.* Steeds meer zag ze de moddergeologie naar voren komen als een discipline, die de brug sloeg tusschen de geschiedenis, de morphologie, en de geologie (Vlam, 1943). De-

ze visie moet hebben aangeslagen bij Edelman, die zich er zeer van bewust was dat het bovenste deel van de Nederlandse gronden als gevolg van vaak intensieve bodembewerking, ophoging, afgraving, drainage enz. al in een ver verleden door de mens beïnvloed waren en derhalve niet zonder historisch onderzoek kon worden verklaard!

Het onderzoek van Vlam betrof aanvankelijk vooral het bij elkaar zoeken van oude kaarten en het voor de wetenschappelijke staf en voor de karteerders beschikbaar maken van de benodigde historisch-geografische literatuur. Daarnaast benadrukte zij de betekenis van het oude kadaaster van 1832. Een intrigerend onderdeel hiervan vormt de schatting, een activiteit die ook bij de bodemkartering om de hoek komt kijken. De resultaten van het bodemkundig onderzoek worden tot op de huidige dag immers ook gebruikt om tot een rechtvaardige toedeling te komen in het kader van ruilverkaveling. Het is belangrijk om te weten hoe men de waardering van gronden voorheen vaststelde. Tevens verzorgde zij in de beginjaren voor het СТІВОКА-personeel cursussen over de landschapsgeneese. Daartoe diende zij de wording van geheel Nederland aan de orde te stellen, hetgeen haar dwong zich ook ingrijpend over ontwikkelingen buiten de kustzone te informeren.

Een eerste nationaal overzicht van de door haar onder meer in dat kader verzamelde kennis culmineerde in 1952 in het verschijnen van een, inmiddels klassiek geworden, artikel over de perceelsvormen van Nederland, gezamenlijk met de Wageningse sociograaf Hofstee die daarin vooral de maatschappelijke factoren behandelde. Het jaar 1952 was overigens ook van belang wegens het feit dat zij toen met Edelman in het huwelijk trad. Sindsdien zijn vele belangrijke artikelen van haar hand verschenen, vaak gezamenlijk met haar echtgenoot die haar werk zeer heeft gestimuleerd. Er kwamen diverse belangwekkende case-studies en overzichtsartikelen tot stand over de historische ontwikkeling van zandnederzettingen en zandlandschappen

waardoor grote lacunes in de toenmalige kennis hierover werd opgevuld. Opvallend was het hierbij getoonde inzicht in de dynamiek van deze verschijnselen, een des te opmerkelijker feit omdat dit naar voren werd gebracht in een periode waarin de onveranderlijkheid en starheid van het landschap door de eeuwen heen vaak onbewust door vele onderzoekers op dit terrein als uitgangspunt werd gehanteerd.

Als hommage aan de vroeg overleden Bennekomse agronoom, lokaal-historicus en volkskundige Max van Hoffen, nam Edelman het initiatief een boek samen te stellen over de geschiedenis van diens woonplaats. In dit boek dat in 1958 verscheen onder de titel 'Een Veluws dorp' verzorgde het echtpaar Edelman drie artikelen over toponymie, grondbezit en nederzettingsgeneze, waardoor Bennekom in de historische geografie lange tijd gold als één van de best gekende en best onderzochte nederzettingen van Nederland (Vervloet, 1999). Op het eind van de jaren vijftig werd mw Edelman-Vlam ook steeds meer betrokken bij het onderwijs aan de toenmalige Landbouwhogeschool (thans Wageningen Universiteit). Zij verzorgde in dat kader voordrachten over toponymie, dorpsvorm en verkaveling voor de studierichting Tuin- en Landschapsarchitectuur. Samen met haar echtgenoot verzorgde zij bovendien voor de studierichting Bodemkunde zomerpractica waarbij bodem en landschap geïntegreerd werden gepresenteerd.

Haar interesseveld strekte zich, zoals al uit de eerder gememoreerde toponymische bijdrage over Bennekom en de inhoud van haar college bleek, ook uit over het onderzoek naar plaatsen en veldnamen. Gezamenlijk met haar man speelde zij een rol bij het verrichten van naamkundig onderzoek bij het Bureau voor Naamkunde van de Centrale Commissie van het Nederlands Volkseigen van de Afdeling Letterkunde van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Thans maakt dit bureau deel uit van het P.J. Meertens Instituut te Amsterdam. De belangstelling voor de toponymie

kwam reeds vroeg tot uiting door haar lidmaatschap van de Veluwe Toponymische Werkgroep, vanaf de oprichting in 1949. Deze werkgroep die een commissie was van de Studiekring van de Veluwe stelde zich ten doel het toponymisch materiaal van dit gebied zo volledig mogelijk bijeen te brengen.

Geheel in het verlengde hiervan lag het, onder haar leiding, verzamelen van de veldnamen in de gebieden waar de *СТИВОКА* actief was. Dit werk geschiedde in de wintermaanden wanneer het veldwerk stil lag. Met name grote delen van het Gelderse rivierengebied zijn op deze wijze toponymisch in kaart gebracht. Het verzamelde materiaal leende zich vanwege zijn omvang en compleetheid voor vergelijkend onderzoek. Verschillende naamkundige studies zijn daaruit voort gesproten die zich niet zozeer richten op etymologische aspecten als wel op de bodemkundige en landschappelijke samenhangen. Zoals blijkt uit een brief aan de Duitse naamkundige Adolf Bach was reeds in 1950 deze werkwijze uitgekristalliseerd: *Hauptsache (der Wirksamkeit unseres Institutes) ist die Agrogeologische Kartierung des Niederländischen Bodens. Neben diesem praktischen Ziel soll man aber auf Anregung unseres Direktors, Prof. Dr C.H.Edelman, auch mehr idielle Ziele nachstreben und z.B. die Besiedlungsgeschichte der erforschten Gebiete studieren. Die Kartierung eines bestimmten Gebietes fragt mit einer Gruppe von 4 bis 6 Leute meistens ein oder zwei Jahre um gründlich erforscht zu werden: geologisch, agronomisch, archäologisch, hydrologisch u.s.w. Man bemüht sich auch damit die Flurnamen zu sammeln, z.B. während Regen und Frost, wenn die Arbeiter nicht im Felde zurecht können. (...) Wir legen um so mehr Wert auf dieser Sammlung weil uns von jeder Flurstück nicht nur den Namen doch ebenso die Bodenbeschaffenheit, das Gebrauch und die Archäologische Funde bekannt sind. Daneben haben aber auch die Flurformen unser besonderer Interesse (...) Sie müssen dabei im Auge behalten dass wir nicht philologisch orientiert sind. (...) Wir haben also gemeint unser*

Namenmaterial nur bodenkundlich und landschaftlich bewerken zu müssen und haben die philologische Seite Andern überlassen.

Van haar inbreng getuigt ook de naamgeving van de bodemeenheden van de Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Zij maakte daartoe deel uit van de nomenclatuurcommissie voor de bodemclassificatie, daarbij overigens voorzien van ruggenspraak door de naam- en taalkundigen van het Bureau voor Naamkunde, Dialectologie en Volkskunde (het latere Meertens Instituut). Aanvankelijk bedacht men een systeem om met middelnederlandse woorden kunsttermen op te bouwen. Maar dit leidde tot zulke ingewikkelde bewoordingen dat men de kunsttermen alléén heeft behouden bij de naamgeving van de hogere categorieën: *veen*-gronden, *podzol*-gronden, *brik*-gronden, *eerd*-gronden en *vaag*-gronden. Voor de lagere categorieën heeft de commissie haar toevlucht gezocht bij de uitgangen van plaats- en perceelsnamen waarbij is geprobeerd de kaarteenheden zo goed mogelijk aan de daarbinnen voorkomende plaats- of veldnamen te relateren. Deze lagere categorieën zijn aangeduid als *enk*-eerdgronden, *laar*-podzolen, *beek*-eerdgronden, *drecht*-vaaggronden, etc.

Na het overlijden van haar echtgenoot in 1964 (Pijs, 1965) heeft ze veel moeite gehad om gemotiveerd te blijven. Toch heeft ze ook daarna nog interessante studies afgeleverd zoals de beide bekende artikelen over Rolde: de eerste over de veldnamen en de tweede over het agrarisch verleden van die Drentse gemeente.

Haar laatste grote werk verrichtte zij gezamenlijk met H. de Bakker in het boek 'De Bodem van Nederland in kleur'. Zij beschreef daarin de historische achtergronden van een groot aantal karakteristieke bodemkundige landschappen. Zij had deze eerder gezamenlijk met De Bakker (tussen 1964 en 1966) gepubliceerd in het Tijdschrift van de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij. Deze artikelenserie was bedoeld om de nieuwe bodemclassificatie en terminologie van de 1:50.000 bodemkaart in brede kring onder de aandacht te brengen.

In 1974, vlak voor de opkomst van de toegepaste geografie (het cultuurhistorisch landschapsonderzoek) heeft zij, wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afscheid genomen. Zij staat, sedert 1946, aan het begin van de beoefening van de historische geografie bij het Staring Centrum te Wageningen (het DLO-instituut waarin naderhand de Stichting voor Bodemkartering is opgegaan). Ze mag zeker ook worden beschouwd als één van de richtinggevende figuren op het terrein van de Nederlandse historische geografie. We mogen haar dankbaar zijn voor alles wat zij aan wetenschappelijk werk heeft verricht en gedenken haar persoon en haar prestaties met diep respect.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- KLERK, A.P. DE (1992). Changing landscapes, changing conceptions. A contribution to the historiogeography of the Dutch province of Zeeland. In: VERHOEVE, A. & J.A.J. VERVLOET. The transformation of the European rural landscape: methodological issues and agrarian change 1770–1914; papers from the 1990 meeting of The Standing European Conference for the Study of the Rural Landscape. Brussels, pp. 55-64.
- LINTSEN, H.W. (RED.) (1998). Twee eeuwen Rijkswaterstaat, 1798-1998. Europese Bibliotheek, Zaltbommel.
- PIJLS, F.W.G. (1965). In Memoriam Prof. Dr. C.H. Edelman. Van 21 augustus 1945 tot 31 maart 1955 directeur van de Stichting voor Bodemkartering. Boor en Spade 14, pp. 8-11.
- UTRECHT DRESSSELHUIS, J. AB (1836). De Provincie Zeeland, in hare aloude gesteldheid en geregelde vorming beschouwd. Middelburg.
- VERHEIJE VAN CITTERS, J. (1866). Memorie over de dijkagiën van Walcheren. Archief Zeeuwsch Genootschap 6, pp. 76-93.
- VEEN, J. VAN (1936). Onderzoekingen in de Hoofden in verband met de gesteldheid der Nederlandsche kust. Algemeene Landsdrukkerij, 's-Gravenhage.
- VERVLOET, J.A.J. (1999). In Memoriam Mevrouw Dr. A.W. Edelman (1909-1999), erelid van de Vereniging Oud-Bennekom. De Kostersteen 68, p. 1.

LIJST VAN PUBLICATIES

DR. A.W. EDELMAN-VLAM

- Archief Zeeuwsch Genootschap = Archief Vroegere en Latere mededeelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland uitgegeven door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen
- Med. Naamkunde = Mededeelingen voor de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam
- T.K.N.A.G. = Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap
- T.K.N.H.M. = Tijdschrift der Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij
- VLAM, A.W. (1936). Resultaten van een onderzoek naar de kaarten van het zeegat van Het Vlie van de 16de eeuw tot 1800. T.K.N.A.G. Tweede Reeks 53, pp. 794-801.
- VLAM, A.W. (1937). Geschiedenis van de afdamming der Schelde (Kreekrak). Rijkswaterstaat Directie Benedenrivieren (Rapport 100).
- VLAM, A.W. (1940). Bijdrage tot de kennis van de veranderingen in den mond van de Westerschelde van het begin der 16e eeuw tot omstreeks 1800. Rijkswaterstaat Directie Benedenrivieren (Rapport 169).
- VLAM, A.W. (1942). De veranderingen in den mond van de Westerschelde van het begin der 16e eeuw tot omstreeks 1800. Archief Zeeuwsch Genootschap 1941/42, pp. 41-52.
- VLAM, A.W. (1942). Historisch-morfologisch onderzoek van eenige Zeeuwsche eilanden. Brill, Leiden (dissertatie Utrecht), 100 pp.
- VLAM, A.W. (1943). Historisch-morfologisch onderzoek van eenige Zeeuwsche eilanden. T.K.N.A.G., Tweede Reeks 60, pp. 1-101.
- VLAM, A.W. (1943). Geo-morfologisch onderzoek van IJsselmonde. Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren (Rapport 202).
- VLAM, A.W. (1944). Geulenskaart van het Westland. Rijkswaterstaat, Directie Benedenrivieren (Rapport 209).
- VLAM, A.W. (1945). Geulenskaart van het Westland. In: Gedenkboek Dr.Ir. P. Tesch M.I.; Verhandelingen van het Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap voor Nederland en Koloniën, Geologische Serie 14, pp. 525-530.
- VLAM, A.W. (1946). Bijdragen tot de geschiedenis van de Schelde. Archief Zeeuwsch Genootschap 1944-1945, pp. 32-50.
- VLAM, A.W. (1946). Landschapskunde: Syllabus Karteerderscursus 1946-1947. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- VLAM, A.W. (1947). Aardrijkskunde uit de lucht. T.K.N.A.G. Tweede Reeks 64, pp. 268-275.
- VLAM, A.W. (1947). Aardrijkskunde uit de lucht: voorlopers van de bodemkartering. In: T.K.N.A.G. Tweede Reeks 64, pp. 773-778.
- VLAM, A.W. (1947). Historische geografie en bodemkunde. Plattelands-Post; Nederlandsch Land- en Tuinbouwblad 3, pp. 33-34.
- VLAM, A.W. (1948). Historische geografie en bodemkunde. Boor en Spade 1, pp. 68-70.
- VLAM, A.W. (1948). Historische geografie; uit een oud belastingkohier. Boor en Spade 2, pp. 58-62.
- VLAM, A.W. (1948). Aardrijkskunde uit de lucht. Boor en Spade 2, pp. 120-127.
- VLAM, A.W. (1948). Voorlopers van de bodemkartering. Boor en Spade 2, pp. 176-181.
- VLAM, A.W. (1948). Een en ander uit de geschiedenis van het platteland. (Radiorede in de rubriek 'Oms Platteland' van de A.V.R.O. d.d. dinsdag 25 November 1947). Boor en Spade 2, pp. 203-205.
- VLAM, A.W. (1948). Ontginningsgeschiedenis van Nederland; syllabus. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- EDELMAN, C.H. & A.W. VLAM (1949). Inhoudsopgave van het manuscript 'Over de landerijnamen in het Nederlandse rivierkleigebied. I Bommelerwaard en Betuwe'.
- VLAM, A.W. (1949). De kadastrale archieven en hun betekenis voor de bodemkundige. Landbouwkundig Tijdschrift 61, pp. 465-473.
- EDELMAN, C.H. & A.W. VLAM (1949). Over de perceelsnamen van het Nederlandse rivierkleigebied: Betuwe en Bommelerwaard. Boor en Spade 3, pp. 231-284.
- EDELMAN, C.H. & A.W. VLAM (1949). Over de perceelsnamen van het Nederlandse rivierkleigebied:

- Betuwe en Bommelerwaard. Bijdragen en mededelingen der Naamkundecommissie, Koninklijke Nederlandse akademie van Wetenschappen 1. Amsterdam.
- EDELMAN, C.H. & A.W. VLAM (1949). Over de perceelsnamen van het Nederlandse rivierkleigebied: Betuwe en Bommelerwaard. *Toponymica* 12. Leuven.
- VLAM, A.W. (1949). Landschapskunde I en II: syllabus Karteerderscursus 1948-1949. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- VLAM, A.W. (1950). De naamkundige bedrijvigheid in Nederland; Veluwe Toponymische Werkgroep. *Med. Naamkunde* 26, pp. 108-109.
- VLAM, A.W. (1950). De namen van onze tuinbouwgronden. *De Tuinbouw* 5, pp. 277-278.
- VLAM, A.W. (1951). De kadastrale archieven en hun betekenis voor de bodemkundige. *Boor en Spade* 4, pp. 326-335.
- VLAM, A.W. (1951). De toponymische bedrijvigheid van de Stichting voor Bodemkartering te Wageningen. *Med. Naamkunde* 27, pp. 99-102.
- VLAM, A.W. (1951). Perceelsnamen in Nederland. *Tijdschrift voor Kadaster en Landmeetkunde* 67, pp. 31-40.
- HOFSTEE, E.W. & A.W. VLAM (1952). Opmerkingen over de ontwikkeling van de perceelsvormen in Nederland. *Boor en Spade* 5, pp. 194-235.
- HOFSTEE, E.W. & A.W. VLAM (1952). Opmerkingen over de ontwikkeling van de perceelsvormen in Nederland. 's-Gravenhage.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1953). Bodemkunde en toponymie. Mededelingen van de Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen 5, pp. 7-11.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1954). Meent. In: *Veenman's Agrarische Winkler Prins. Encyclopedie voor Landbouw, Tuinbouw en Bosbouw*. Wageningen. H. Veenman & Zonen en Amsterdam/Brussel. Elsevier. Derde deel M-Z, p. 42.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (z.j. [1955]). Perceelsnamen in de Liemers en de Driedorpenpolder. In: *De Liemers; gedenkboek Dr. J.H. van Heek; opgedragen aan Dr. J.H. van Heek bij zijn tachtigste verjaardag 20 Oct, 1953*. Leonards, Didam, pp. 322-338.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1955). Over de perceelsnaam *hostert*, voornamelijk uit het Land van Maas en Waal. *Med. Naamkunde* 31, pp. 111-122.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1956). Landinrichting voorheen. Heterosis-cursus 1956-1957. Vereniging voor het technische personeel der land- en tuinbouwkundige instellingen.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1956). Over woud- en broeknamen in West-Friesland. *West-Frieslands Oud en Nieuw* 23, pp. 46-51.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1957). Perceelsnamen in de Liemers en de Driedorpenpolder. *Boor en Spade* 8, pp. 99-112.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1958). Veluwe en Betuwe, in het bijzonder als veldnaam in het rivierengebied. In: *De namen Betuwe en Veluwe; lezingen gehouden voor de Naamkunde-commissie der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen op 15 juni 1957 te Tiel door Prof. Dr C.H. Edelman, mede namens mevr. Dr. A.W. Edelman-Vlam en Prof. Dr. J.A. Huisman. Bijdragen en Mededelingen der Naamkunde-commissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam* 12, pp. 1-8.
- EDELMAN-VLAM, A.W. & C.H. EDELMAN (1958). Toponymie van Bennekom. In: *Een Veluws dorp; een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen. Stichting 'Oud Bennekom'*, pp. 95-135.
- EDELMAN-VLAM, A.W. & C.H. EDELMAN (1958). Over belangrijk grondbezit te Bennekom in het verleden. In: *Een Veluws dorp; een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen. Stichting 'Oud Bennekom'*, pp. 136-162.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1958). Een poging tot reconstructie van het verloop van de ontginning van Bennekom. In: *Een Veluws dorp; een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen. Stichting 'Oud Bennekom'*, pp. 163-173.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1959). Perceelsvormen. Kaart 19. In: *Landbouwatlas van Nederland*. Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening/Tjeenk Willink, Zwolle.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1959). Veluwe en Betuwe, in het bijzonder als veldnaam

- in het rivierengebied. *Boor en Spade* 10, pp. 74-81.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1960). Een bijdrage tot de ontginningsgeschiedenis van de zuidelijke zandgronden. In: *Kultuurhistorische verkenningen in de Kempen 1*. Stichting 'Brabants Heem', Oisterwijk, pp. 21-42.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1960). De ontwikkeling van de perceelsvormen in Nederland. In: *Landbouwgeschiedenis; een reeks artikelen samengesteld naar aanleiding van de cursus 'Landbouwgeschiedenis'*, gehouden van 30 augustus-2 september 1954, uitgaande van het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap en het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Hoofdafdeling Documentatie en publikaties, 's-Gravenhage, pp. 140-167.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1960). Studies Concerning the Morphogenesis of some Old Rural Settlements in the Sandy areas of the Netherlands. *T.K.N.A.G.* 77, pp. 312-318.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1961). Boekbespreking Ingrid Sehmer, *Studien über die Differenzierung der Agrarlandschaft im Hochgebirge im Bereich dreier Staaten (Reschen-Scheideckgebiet)*. *T.K.N.A.G.* 78, pp. 180-181.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1962). Boekbespreking Anneliese Krenzlin & Ludwig Reusch, *Die Entstehung der Gewannflur nach Untersuchungen im nördlichen Unterfranken*. *T.K.N.A.G.* 79, p. 176.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1963). Bijdrage tot de ontginningsgeschiedenis van enige agrarische nederzettingen op de zandgronden. *Boor en Spade* 13, pp. 1-11.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1964). Kavelvormen. In: *Stichting Wetenschappelijke Atlas van Nederland (1963-1977)*. Atlas van Nederland. Staatsdrukkerijen Uitgeverijbedrijf, 's-Gravenhage.
- BAKKER, H. DE & A.W. EDELMAN-VLAM (1964). De Nederlandse bodem in kleur; bodemprofielen. *T.K.N.H.M.* 75.
- Poldervaaggrond in kalkloze jonge rivierklei, pp. 19-24.
 - Poldervaaggrond in kalkloze jonge zeeklei, pp. 25-30.
 - Slikvaaggrond in kalkrijke jonge zeeklei, pp. 93-98.
 - Nesvaaggrond in kalkrijke jonge zeeklei, pp. 99-104.
 - Leekeerdgrond in kalkrijke oude zeeklei, pp. 157-162.
 - Plaseerdgrond in kalkloze oude zeeklei, pp. 163-168.
 - Ooivaaggrond in kalkrijke jonge rivierklei, pp. 267-272.
 - Ooivaaggrond in kalkrijke jonge zeeklei, pp. 273-278.
 - Holtpodzolgrond in gestuwd preglaciaal, pp. 361-366.
 - Haarpodzolgrond in dekzand, pp. 367-372.
 - Zwarte enkeerdgrond op een podzolprofiel, pp. 415-420.
 - Bruine enkeerdgrond op een podzolprofiel, pp. 421-426.
 - Bergbrikgrond in löss, pp. 475-480.
 - Daalbrikgrond in löss, pp. 481-486.
 - Duinvaaggrond in kalkloos jong stuifzand, pp. 541-546.
 - Vlieveengrond in veenmosveen, pp. 547-552.
 - Veldpodzolgrond in dekzand, pp. 603-608.
 - Laarpodzolgrond in dekzand op keileem, pp. 609-614.
- BAKKER, H. DE & A.W. EDELMAN-VLAM (1965). De Nederlandse bodem in kleur; bodemprofielen. *T.K.N.H.M.* 76.
- Meerveengrond in vergraven jong veenmosveen, pp. 175-180.
 - Koopveengrond in bosveen, pp. 181-186.
 - Tuineerdgrond op kalkrijke jonge zeeklei, pp. 225-230.
 - Poldervaaggrond in kalkrijke jonge zeeklei, pp. 231-236.
 - Zwarte beekeerdgrond in kalkloos dekzand, pp. 271-276.
 - Vlakvaaggrond in kalkrijk jong zeezand, pp. 277-282.
 - Vlakvaaggrond in kalkrijk jong zeezand met een kleidek, pp. 325-330.
 - Vlakvaaggrond in kalkrijk jong rivierzand met een kleidek, pp. 331-336.
 - Krijteerdgrond in Boven-Gulpens Krijt, pp. 413-418.

- Moerpodzolgrond in dekzand met een kleidek, pp. 419-424.
- BAKKER, H. DE & A.W. EDELMAN-VLAM (1966). De Nederlandse bodem in kleur; bodemprofielen. T.K.N.H.M. 77.
- Diepbewerkte dampodzolgrond in dekzand, pp. 23-38.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1966). De relatie tussen naam en vorm van percelen in het Rivierkleigebied. Med. Naamkunde 42, pp. 65-90.
- EDELMAN, C.H. & A.W. EDELMAN-VLAM (1966). De relatie tussen naam en vorm van percelen in het rivierkleigebied. Boor en Spade 15, pp. 7-24.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1967). Veldnamen en tuinbouw. Groenten en Fruit 23. pp. 1051, 1053.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1969). Veldnamen in de gemeente Rolde. Naamkunde 1, pp. 138-156.
- EDELMAN-VLAM, A.W. & A.D.M. VELDHORST (1972). Uit het agrarische verleden van Rolde. Boor en Spade 18, pp. 54-84.
- BAKKER, H. DE & A.W. EDELMAN-VLAM (1973). Soils of the Netherlands in colour [begeleidende gids voor dia's betreffende bodems en landschappen]. Netherlands Soil Survey Institute, Wageningen.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1974). Sporen van het verleden in het tegenwoordige landschap. De Buffer 20, pp. 85-87.
- BAKKER, H. DE & A.W. EDELMAN-VLAM (1976). De Nederlandse bodem in kleur. Stichting voor Bodemkartering/Centrum voor landbouwpublikaties en landbouwdocumentatie, Wageningen. 148 pp.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1976). De invloed van de mens op het landschap in Nederland. Bedrijfsontwikkeling 7, pp. 709-713.
- EDELMAN-VLAM, A.W. (1978). Verleden. In: G.H. VAN DEN BERG, P.W. GEUDEKE; A.W. EDELMAN-VLAM & J.A.C.E. VAN ROERMUND (RED.). Lucht-atlas van Nederland. Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap/Romen, Bussum, pp. 23-36.

NOOT

- * De auteur heeft bij het samenstellen van dit artikel intensief informatie geput uit een vijftal ordners met in- en uitgaande brieven van mevr. Edelman-Vlam, die thans onder hem berusten. Tevens is de auteur Dr C.C. Vlam te Eefde zeer erkentelijk voor het verschaffen van enige nadere informatie van meer persoonlijke aard over zijn zuster.